

บทที่ 1

บทนำ

1. บทนำ

มูลนิธิโครงการหลวงได้พัฒนาและส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ถึงปัจจุบัน และ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) หรือ สวพส. ได้นำองค์ความรู้และขยายผลงาน ด้านปลูกพืชอินทรีย์ไปยังพื้นที่สูงอื่นอีก 19 พื้นที่ ใน 8 จังหวัด ประกอบด้วย เชียงใหม่ เชียงราย น่าน เพชรบูรณ์ แม่ฮ่องสอน พิชณุโลก ตาก และกาญจนบุรี จากการดำเนินงานส่งเสริมพืชผักอินทรีย์ ในปี พ.ศ. 2566 ทำให้เกษตรกรสามารถผลิตผักอินทรีย์ได้ถึง 667.21 ตัน คิดเป็นมูลค่า 18.63 ล้านบาท ซึ่งผลการดำเนินงานดังกล่าวนับว่าเป็นภารกิจที่บรรลุตามเป้าหมายในการมุ่งขยายผลความสำเร็จ ของโครงการหลวงไปสู่ชุมชนบนพื้นที่สูงของประเทศ เพื่อแก้ปัญหาในระดับพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ ของจังหวัดและชุมชน ที่ผ่านมามูลนิธิโครงการหลวงส่งเสริมปลูกผักอินทรีย์เพื่อจำหน่ายมีจำนวน หลากหลายชนิด ซึ่งพืชผักที่มีการส่งเสริมการปลูกในปริมาณมากจำนวน 8 ชนิด ได้แก่ กะหล่ำปลี ผักกาดขาวปลี ผักกาดหัว กะหล่ำปลีหัวใจ เบบี้แครอท แครอท ปีทрут และปวยเล้ง เนื่องจาก ผักเหล่านี้เป็นที่ต้องการของตลาดและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค แต่การผลิตผักอินทรีย์ชนิดดังกล่าวมา พบปัญหา คือ การขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ผักที่ดี ที่ผลิตตามระบบมาตรฐานอินทรีย์ กอปรกับเมล็ดพันธุ์ ผักอินทรีย์ มีมูลค่าสูงและมีการผลิตเมล็ดพันธุ์ในระบบอินทรีย์ที่จำหน่ายในท้องตลาดน้อย โดยเฉพาะ เมล็ดพันธุ์กะหล่ำปลี ผักกาดขาวปลี ผักกาดหัว และกะหล่ำปลีหัวใจ ในปัจจุบันการส่งเสริมการปลูก ผักอินทรีย์ ได้แก่ กะหล่ำปลีและผักกาดขาวปลี ยังไม่สามารถหาเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ หรือไม่คลุกสารเคมีได้ จึงต้องใช้เมล็ดพันธุ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศที่มีราคาค่อนข้างแพงทำให้ต้นทุน การผลิตสูง กรณีผักกาดหวานที่แสดงอาการต้นบิด ใบบาง ไม่ทนต่อการขนส่ง โดยเฉพาะในฤดูฝนที่มี ผลผลิตลดลง และถั่วแขกที่พบลักษณะฝักสนิมและฝักจุดสีม่วง ส่งผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพ ของผลิตผล นอกจากนี้ยังมีพืชผักผลที่นิยมปลูกบนพื้นที่สูง คือ พริกกะเหรี่ยง ถือว่ามีศักยภาพในการ ผลิตและมีเอกลักษณ์เฉพาะ พริกกะเหรี่ยงจึงเป็นพืชอีกชนิดหนึ่งที่น่าสนใจในการพัฒนาหรือ ยกย่องเป็นพืชเศรษฐกิจบนพื้นที่สูง แต่ปัจจุบันพริกกะเหรี่ยงให้ผลผลิตน้อยลง และมีอายุการเก็บเกี่ยว ผลผลิตสั้นลง เนื่องจากลักษณะทางพันธุกรรมที่ถดถอยจากการผสมข้ามตามธรรมชาติ และการเก็บ เมล็ดพันธุ์พริกปลูกอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีการคัดเลือกทำให้ได้ปริมาณผลผลิตลดลง ไม่ได้คุณภาพส่งผล ให้เกษตรกรมีรายได้ลดลงตามไปด้วย

จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว การคัดเลือก ปรับปรุงพันธุ์ และทดสอบพันธุ์ผักอินทรีย์เพื่อให้ ได้มาซึ่งพันธุ์พืชผักที่ดี โดยเฉพาะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพภายใต้ระบบการปลูกแบบอินทรีย์ จะช่วยให้การ ส่งเสริมและขยายพื้นที่เกษตรอินทรีย์บนพื้นที่สูงประสบความสำเร็จ ตลอดจนช่วยยกระดับรายได้ ของเกษตรกร ดังนั้นในปีงบประมาณ พ.ศ.2567 จึงมีความจำเป็นต้องคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์พืชผักที่ มีศักยภาพเชิงการค้าบนพื้นที่สูง เพื่อให้ได้มาซึ่งการมีเมล็ดพันธุ์อินทรีย์ของกะหล่ำปลีและผักกาด ขาวปลีที่มีความพร้อมในด้านการผลิตและการค้า พันธุ์ผักกาดหวานอินทรีย์ที่มีลักษณะใบหนา ไม่แสดง อาการต้นยืดยาวและบิดเกลียว น้ำหนักต่อต้นสูง และวิธีการเพิ่มผลผลิตผักกาดหวานในฤดูฝน รวมถึง ได้พันธุ์ถั่วแขกอินทรีย์ที่มีลักษณะฝักไม่เป็นสนิมและฝักไม่เป็นจุดสีม่วง อันจะนำไปสู่การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรจากการมีเมล็ดพันธุ์ที่ดีสำหรับผลิตเพื่อจำหน่าย

และสามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการซื้อเมล็ดพันธุ์ นอกจากนี้ยังช่วยยกระดับการส่งเสริมพริกกะเหรี่ยงสู่พืชเศรษฐกิจบนพื้นที่สูง โดยการคัดเลือกพันธุ์พริกกะเหรี่ยงที่มีคุณภาพ ทนทาน ต่อสภาพแวดล้อม ให้ผลผลิตสูง มีความเผ็ดและความหอมที่เป็นเอกลักษณ์ของพริกกะเหรี่ยง อีกทั้งการวิจัยนี้ยังส่งเสริมอาชีพด้านปลูกพืชผักอินทรีย์โดยสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ที่เป็นแนวทางในการสร้างความยั่งยืนต่อการประกอบอาชีพด้านการเกษตรบนพื้นที่สูง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อคัดเลือกพันธุ์สำหรับผลิตเมล็ดพันธุ์กะหล่ำปลี ข้าวรุ้นที่ F₅ และผักกาดขาวปลี ข้าวรุ้นที่ F₈ ภายใต้ระบบอินทรีย์
- 2) เพื่อทดสอบพันธุ์ผักกาดหวานและถั่วแขกอินทรีย์ที่ให้ผลผลิตสูงและเหมาะสมบนพื้นที่สูง
- 3) เพื่อศึกษาวิธีการเพิ่มผลผลิตผักกาดหวานอินทรีย์ในฤดูฝนที่เหมาะสมบนพื้นที่สูง
- 4) เพื่อคัดเลือกพันธุ์พริกกะเหรี่ยงที่เหมาะสมกับพื้นที่สูงและมีคุณภาพดี

3. ขอบเขตของการศึกษา

- 1) การคัดเลือกพันธุ์สำหรับผลิตเมล็ดพันธุ์กะหล่ำปลี ข้าวรุ้นที่ F₅ และผักกาดขาวปลี ข้าวรุ้นที่ F₈ ภายใต้ระบบอินทรีย์ ในพื้นที่สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ และสถานีเกษตรหลวงปางดะ อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่
 - การคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์กะหล่ำปลี จากข้าวรุ้น F₄ จำนวน 10 สายต้น (Line)
 - การคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ผักกาดขาวปลี ข้าวรุ้น F₇ จำนวน 2 สายต้น (Line)
- 2) การทดสอบพันธุ์ผักกาดหวานและถั่วแขกอินทรีย์ที่ให้ผลผลิตสูงและเหมาะสมบนพื้นที่สูง
 - การทดสอบพันธุ์ผักกาดหวานอินทรีย์ที่ให้ผลผลิตสูงและเหมาะสมบนพื้นที่สูง 2 ระดับความสูง ได้แก่ 500-1,000 MSL และมากกว่า 1,000 MSL อย่างน้อย 4 พันธุ์/พื้นที่
 - การทดสอบพันธุ์ถั่วแขกอินทรีย์ที่ให้ผลผลิตสูงและเหมาะสมบนพื้นที่สูง อย่างน้อย 3 พันธุ์/พื้นที่
- 3) การศึกษาวิธีการเพิ่มผลผลิตผักกาดหวานอินทรีย์ในฤดูฝนที่เหมาะสมบนพื้นที่สูง อย่างน้อย 1 วิธี
- 4) การคัดเลือกพันธุ์พริกกะเหรี่ยงที่เหมาะสมกับพื้นที่สูงและมีคุณภาพดี อย่างน้อย 15 สายพันธุ์ ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สามแลบ อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน